

Onnistunut sukupolvenvaihdos

Opas yrityksestä luopuvalle

Aloita ajoissa ja valmistaudu huolella

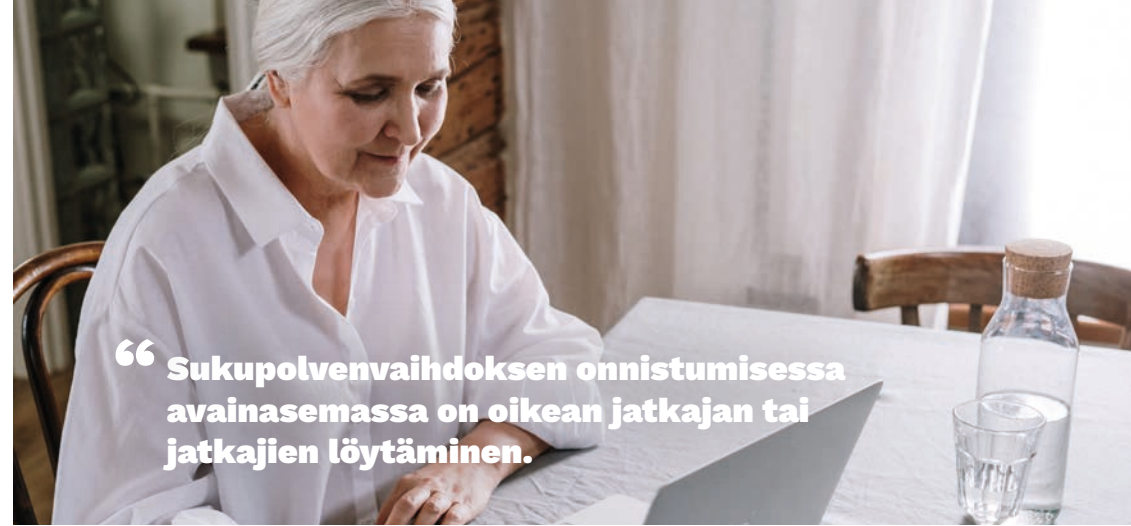
Yrityksen sukupolvenvaihdoksessa yrityksen omistus siirtyy perhepiirissä tai lähisukulaisten kesken. Kyseessä on yrityksen omistajuuden vaihtumisen erikoistapaus. Oleellisin ero tavalliseen yrityskauppaan ovat verohuojennukset, joita voi saavuttaa tietyin ehdoin. Usein sukupolvenvaihdos toteutetaan pienemmällä kauppahinnalla, lahjoituksena tai variaationa näiden väliltä.

Selvitä, miten sukupolvenvaihdos sinun yrityksesi tapauksessa kannattaa toteuttaa. Sukupolvenvaihdos vaatii kunnollista suunnittelua, huolellista valmistautumista ja riittävästi aikaa.

Tee laskelmia ja arvioi, kannattaako sinun myydä vai lahjoittaa yrityksesi jatkajalle vai tehdä lahjanluonteinen kauppa. Hyödynnä sukupolvenvaihdoksessa asiantuntijoiden apua.

Hae apua sukupolvenvaihdoksen valmisteluun ja hallintaan esimerkiksi oman seutusi kehittämissyhtiöltä. Ota neuvonantaja mukaan ajoissa, jo prosessin alkuvaiheessa.

Tämä opas on toteutettu Vaasanseudun Kehitys Oy VASEKin, Pietarsaaren seudun Kehittämissyhtiö Concordia Oy:n ja Kristiinankaupungin Elinkeinokeskuksen yhteisessä hankkeessa nimeltä Valmistettu omistajanvaihdos.

“ Sukupolvenvaihdoksen onnistumisessa avainasemassa on oikean jatkajan tai jatkajien löytäminen.

Keskustele avoimesti

Sukupolvenvaihdos vaatii avoimuutta, pitkäjänteisyyttä ja aikaa. Tunteet ovat vahvasti mukana prosessissa.

Hankalin ja eniten aikaa vievä osuus voi olla yritystoiminnan jatkajan ja omistusosuuksien selvittäminen. Keskustele avoimesti potentiaalisten jatkajien ja kaikkien osapuolien kanssa. Huomioithan kaikki perheenjäsenet.

Punnitse ehdokkaiden todellinen halu ja mahdollisuus jatkaa yrittäjänä. Oletko vakuuttunut, että hän tai he todella haluavat jatkaa yrityksesi toimintaa?

Luopuminen ja mahdollisesti pitkänkin elämäntyön siirtäminen jatkajalle voi tuntua hankalalta. Muutokset yrityksen omistuksessa ja johtajuudessa saattavat herättää erilaisia tunteita sekä sinussa että lähipiirissäsi, mutta myös henkilöstössä ja asiakkaisissa. Yllättävän moni sukupolvenvaihdos on karautanut luopumisen vaikeuteen, perhesuhteiden rikkoutumiseen ja näistä aiheutuneisiin yritystoiminnan häiriöihin. Nämä haasteet sinun on hyvä tiedostaa etukäteen ja tehdä töitä niiden voittamiseksi.

Yksi suurimmista haasteista sukupolvenvaihdoksessa on siihen liittyvät tunteet. Yritystä ja omaa elämäntyötä voi olla vaikea luovuttaa toisen hoidettavaksi.

Suunnittele vaihdos hyvissä ajoin

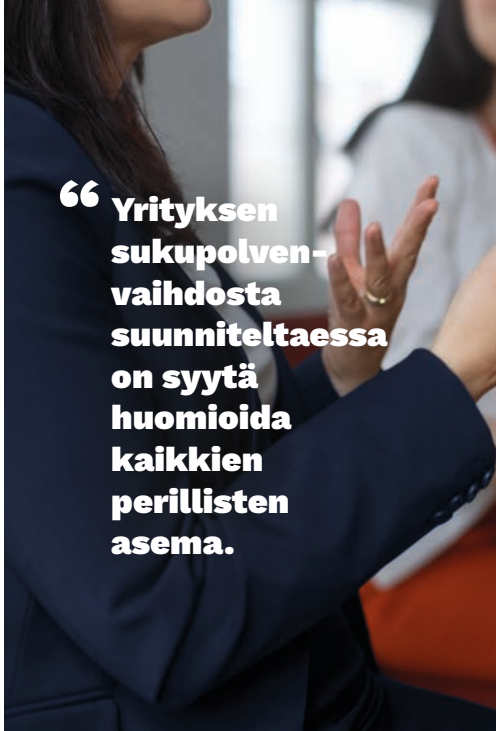
Kun sopiva jatkaja tai jatkajat ovat löytyneet, voi suunnittelussa siirtyä konkreettisempiin asioihin.

Sukupolvenvaihdoksen toteuttamiselle ei ole olemassa vakiomenettelyä, ja prosessi kestää usein kauan. Jotta vaihdos voidaan toteuttaa kaikilta osin hallitusti, pitää suunnittelu- ja valmistelutyöt aloittaa riittävän ajoissa, jopa useita vuosia aikaisemmin. Pitkä aika auttaa myös asiakkaita ja muita sidosryhmiä sekä sinua ja jatkajaa sopeutumaan paremmin sukupolvenvaihdokseen.

Valmistaudu yhdessä asiantuntijan kanssa ja käykää läpi, mitä on tarpeen tehdä. Tee suunnitelma etenemisestä.

Mieti myös, haluatko luovuttaa koko yrityksen vai osan tai osia siitä? Onko järkevää tehdä siirto jatkajalle kerralla vai vaiheittain, usean vuoden aikana? Sukupolvenvaihdos on pitkäjänteisyyttä ja aikaa vaativa prosessi. Lisäksi verotukseen, rahoitukseen ja perinnönjakoon liittyvät asiat asettavat sukupolvenvaihdokselle omat haasteensa.

Omistajanvaihdos pitäisi saada toteutettua niin, ettei sen valmistelu ja järjestely häiritse liiketoimintaa.

“ Yrityksen sukupolvenvaihdosta suunniteltaessa on syytä huomioida kaikkien perillisten asema.

Huomioi erityisesti

- > tunteet ja luopumisen vaikeus
- > sopeutuminen
- > näkemuserot
- > osaamisen siirtäminen
- > verkostot
- > verotus, rahoitus ja perinnönjako
- > oma eläke ja toimeentulo.

Valmistaudu huolellisesti

Sukupolvenvaihdoksessa onnistuminen edellyttää omistajanvaihdoksen erikoisosaamista ja asiantuntijuutta. Apua ja tukea valmisteluun sekä vaihdosprosessin hallintaan on saatavilla runsaasti.

Selvitä yrityksesi verottajan määrittelemä käypä arvo. Sen avulla pystyt arvioimaan, kuinka suuren verorasituksen sukupolvenvaihdos tuottaa sinulle ja yrityksesi jatkajalle. Lisäksi jatkaja voi arvioida, kuinka paljon ulkopuolista rahoitusta hän tarvitsee sukupolvenvaihdokseen.

Sukupolvenvaihdoksen läpiviemiseen on monta tapaa. Voit myydä tai lahjoittaa yrityksesi kokonaan tai osittain.

Voit myös tehdä lahjanluonteisen kaupan, jolloin jatkaja maksaa yrityksesi käypää arvoa alhaisemman hinnan.

Kokonaisuuden kannalta sopivimman menetelmän löytämiseen kannattaa hyödyntää asiantuntijoita. Voit pyytää apua esimerkiksi oman seutusi kehitysyritykseltä, Verohallinnolta, kirjanpitäjältä ja lakiasiantuntijoilta.

- > **Mieti oma roolisi sukupolvenvaihdoksessa.** Oletko valmis lopettamaan yrittämisen ja operatiiviseen toimintaan osallistumisen?
- > **Mikä on järkevintä itsesi ja kokonaisuuden kannalta,** luovuttaa koko yritys vai vain osa tai osia siitä? Tehdäänkö siirto vaiheittain useamman vuoden aikana vai kerralla?
- > **Kannattaako yritysmuoto muuttua?** Sukupolvenvaihdos on edullisinta ja helpointa tehdä osakeyhtiössä.
- > **Oletko puhunut asiantuntijoiden kanssa** siitä, mitä valmisteluja tarvitaan sekä mitä vaihtoehtoja on olemassa verotuksen kannalta?
- > **Suunnittele muutosviestintä henkilöstölle ja asiakkaille.** Kiinnitä erityistä huomiota molempien ryhmien avainhenkilöihin.

“ Yrityksesi on luovutuskuunnossa, kun sen liiketoiminta ei ole riippuvainen sinusta.

Yritys luovutuskuuntoon

Järjestele asiat niin, että yrityksesi on valmis luovutettavaksi. Mieti kokonaisuutta jatkajan kannalta. Vahvista yrityksessäsi niitä puolia, jotka hyödyttävät jatkajaa.

Poista yrityksestäsi kaikki henkilökohtainen. Tee siitä neutraali kohde, jonka kanssa jatkajan on luontevaa lähteä liikkeelle.

Laita paperit järjestykseen ja luvat kuntoon. Huolehdi rekisteröintitiedot ajan tasalle ja tarkista, että kaikki yrityksen sopimukset, työsopimukset mukaan lukien, on dokumentoitu.

Poista kaikki liiketoiminnalle tarpeeton omaisuus yrityksestä. Käy läpi varasto ja poista kaikki vanhentuneet tavarat.

Jos olet yksityinen elinkeinoharjoittaja, selvitä hyvissä ajoin, kannattaako vaihtaa yritysmuotoa tai mitä muita vaihtoehtoja on sukupolvenvaihdon toteuttamiselle.

“ Usein sukupolvenvaihdon yhteydessä on syytä päivittää myös testamentti, edunvalvontavaltakirja ja avioehto.

Sopimukset ajantasalle

Huolehdi, että kaikki sukupolvenvaihdosta koskevat asiakirjat ja ehdot ovat kunnossa.

Kauppakirjan tai lahjakirjan lisäksi päivitä myös yhtiöjärjestys tai yhtiösopimus.

Osakassopimus kannattaa tehdä, jos yrityksessä on useita osakkaita. Sopimus voidaan räätälöidä yrityksen ja oman tarpeen mukaan. Siinä otetaan etukäteen kantaa sellaisiin tilanteisiin, missä mahdollisesti voisi tulevaisuudessa syntyä ristiriitaa osakkaiden välillä.

Mikäli kauppahinnasta jää velkaa, tehdään velkakirja. Siihen merkitään muun muassa velan takaisinmaksuaikataulu, korko, viivästyskorko ja velan mahdollinen vakuus.

Ole huolellinen sukupolvenvaihdosta koskevien asiakirjojen sisällön ja ehtojen kanssa.

Sopikaa myös omistajanvaihdon toteutuksen pelisäännöt.

“Hyödynnä sukupolvenvaihdokseen liittyvissä verotuskysymyksissä asiantuntijoiden apua.

Selvitä verotusasiat ajoissa

Oikein suunniteltu yrityksen sukupolvenvaihdos voidaan toteuttaa monesti melko kohtuullisin veroseuraamuksin. Aloittamalla ajoissa ehdit valmistautua ja voit saavuttaa merkittäviä hyötyjä verotukseen liittyen.

Voit pienentää veroseuraamuksia jo ennen virallista omistajanvaihdosta esimerkiksi osingonjaolla tai osakeannilla, yhtiömuodon tai yhtiösopimuksen muutoksilla, jakautumisella sekä osakkeita hankkimalla. Useimmiten on verotuksellisesti edullisinta lahjoittaa tai siirtää yritystäsi ennakoperintönä jatkajalle vähitellen, useamman vuoden aikana.

Sukupolvenvaihdosta koskevat verosäännökset soveltuvat hyvin pitkälle samanlaisina oli kyseessä osakeyhtiö

tai henkilöyhtiö (kommandiittiyhtiö tai avoin yhtiö).

Sukupolvenvaihdoksen verotusasiat ovat tapauskohtaisia. Sekä luopujan että jatkajan on mahdollista saada verohuojennuksia. Niihin vaikuttavat muun muassa osapuolten sukulaisuussuhde, yrityksen toimiala ja yhtiömuoto, kauppahinta sekä omistusaika. Voitte saada huojennuksia joko osittain tai täysimääräisesti.

Tiesitkö, että voit selvittää etukäteen yrityskaupan veroseuraamukset?

Hyödynnä asiantuntijaa tai tee Verohallinnolle maksullinen ennakoratkaisuhaemus. Osakeyhtiöt ja muut yhteisöt voivat myös pyytää Verohallinnolta maksutonta ennakkollista keskustelua omistajanvaihdoksen veroseuraamuksiin liittyen.

Luopujan verot ja mahdolliset huojennukset

Yleensä yrityksestä luopujan tulee maksaa veroa myyntivoitosta. Sinun ei kuitenkaan tarvitse maksaa myyntivoittoveroa, jos kaikki seuraavista ehdoista täyttyvät:

- myyt vähintään kymmenen prosenttia yrityksesi osakkeista tai yhtiöosuuksista
- olet omistanut osakkeet tai osuudet vähintään kymmenen vuotta
- jatkaja on lapsesi, lapsenlapsesi, sisaruskesi, sisaruspuolesi, puolisesi lapsi tai otto- tai kasvattilapsesi yksin tai joku näistä ja hänen puolisonsa yhdessä.

Jos luopujia on enemmän kuin yksi, jokaisen heistä tulee myydä vähintään kymmenen prosenttia osakkeistaan tai osuuksistaan, jotta luovutuksesta ei koidu heille myyntivoittoveroa. Verovapauteen ei siis riitä, että luopijat myyvät yhteensä kymmenen prosenttia yrityksen osakkeista tai osuuksista.

Lahjoittaessasi osakkeita lähisukulaiselle, et joudu maksamaan veroa luovutuksesta.

Lahjanluonteisessa kaupassa yrityksen sukupolvenvaihdos toteutetaan osakekauppana, jossa kauppahinta alittaa tietyin ehdoin osakkeiden käyvän arvon. Lahjanluonteinen kauppa on hyvä vaihtoehto silloin, kun haluat korvauksen luovuttamistasi osakkeista. Lahjanluonteinen kauppa voi olla hyvä ratkaisu myös silloin, kun kaikki perilliset eivät jatka yritystoimintaa, eikä haluta suosia yhtä perillistä muiden kustannuksella. Yritystoiminnasta luopujalle näin muodostuva osakkeiden luovutusvoitto voi olla jopa verovapaata tuloa.

Kauppa voidaan toteuttaa myös alihintaisena, jolloin kauppasumma pitää olla kuitenkin vähintään 50 % osakkeiden tai osuuden käyvästä arvosta. Jotta kaupasta ei perittäisi lahjaveroa tulee myös muiden sukupolvenvaihdoshuojennusten ehtojen täytyttyä. Osakekaupassa ostajalta peritään kauppasummasta varainsiirtovero.

**Anna tukesi
jatkajalle,
myös henkilöstön
ja asiakkaiden
silmissä.**

Siirrä osaamisesi ja tue jatkajaa

Tue uuden yrittäjän alkutaivalta. Siirrä osaamisesi, hiljainen tietosi ja verkostosi jatkajalle suunnitelmallisesti. Valmistaudu samalla itse siirtymään siviin ja antamaan tilaa seuraajalle.

Usein on hyvä toimia yrityksessä jonkin aikaa rinnakkain jatkajan kanssa. Ota jatkaja mukaan jo hyvissä ajoin ennen luovutusta. Perehdytä, opasta ja kouluta – auta jatkajaa tutustumaan yrityksen toimintaan ja johtamiseen.

Valmistaudu haltuunottovaiheeseen. Anna jatkajalle vastuuta ja valtaa. Anna yhtiölle ja henkilöstölle mahdollisuus mukautua uuteen tilanteeseen.

Sinulla ja jatkajalla voi olla näkemyseroja, jotka vaikeuttavat sukupolvenvaihdosta. Etsikää sopiva muutostahti – ei liikaa muutosta kerralla, mutta ei myöskään ole tarve jäädä menneisyyteen.

**Onnistunut
sukupolvenvaihdos**
edellyttää avointa
keskustelua, valmistelujen
aloittamista ajoissa sekä
yrityksen jatkoa tukevaa
roolijakoa luopujan ja
jatkajan kesken.

**“Olethan maksanut tarpeeksi
yrittäjän eläkevakuutusta, jotta tuleva
eläkkeesi riittää sinulle jatkossa?”**

Päästä irti ja nauti vapaudesta

Valmistaudu hyvissä ajoin uudenlaiseen elämään yrittäjyyden ja sukupolvenvaihdoksen jälkeen.

Huolehdi omasta toimeentulostasi ja tarkista tuleva eläkkeesi jo vaihdosprosessin alussa. Lisätuloja voit hankkia jättämällä osan yrityksen omistuksesta itsellesi ja nostamalla osinkoja. Jos lahjoitat yrityksen, voit jatkaa palkallisena työntekijänä. Tai mitä jos auttaisit uutta yrittäjää aina tarvittaessa?

Sukupolvenvaihdoksen myötä elämässäsi alkaa uusi luku. On sinusta itsestäsi kiinni, kuinka siihen suhtaudut. Jos yrittäminen on täyttänyt elämäsi, voi siitä luopuminen olla tuskallista ja haikeaa. Malta päästää irti ja suuntaa tarmosi muuhun toimintaan, vaikkapa harrastuksiin tai lapsenlapsiin. Nyt sinulla on aikaa nauttia kaikesta siitä, mistä yrittäjänä jäit paitsi!

Luottohenkilöksi toiselle yrittäjälle?

Tule mukaan kehittämään suomalaista liiketoimintaa ja ryhdy yrityskummiksi. Hyödynnä arvokasta kokemustasi ja siirrä osaamistasi muille yrittäjille, yhteisöille, kunnille ja muille toimijoille.

Lisätietoa yrityskummitoiminnasta saat alueesi yrittäjähdistyksestä.

Apua ja neuvontaa on saatavilla.

Olemme tukenasi. Ota meihin yhteyttä ja varaa aika yritysneuvontaan!

Vaasanseudun Kehitys Oy VASEK

vasek.fi, puh. 06 317 7600

Kristiinankaupungin Elinkeinokeskus

kristinestad.fi, puh. 050 322 2986

Pietarsaaren seudun Kehittämissyhtiö Concordia Oy

concordia.jakobstad.fi, puh. 010 239 7550

Alueesi yrittäjäyhdistys

Suomen Yrittäjät, yrittajat.fi

Verotoimisto, vero.fi

Tilitoimistot

Pankit

Finnvera, finnvera.fi

Onnistunut omistajanvaihdos - Opas yrityksestä luopuvalle kuuluu neljän esitteen sarjaan, jonka muut osat ovat:

Onnistunut sukupolvenvaihdos - Opas yrityksen jatkajalle

Onnistunut omistajanvaihdos - Opas yrityksen myyjälle

Onnistunut omistajanvaihdos - Opas yrityksen ostajalle.